

*Др Тајјана Лукић, ванредни професор
Правној факултету у Новом Саду*

*Милана Писарић, асистент
Правној факултету у Новом Саду*

СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА ПРАВОСУДНИХ И ДРУГИХ ОРГАНА У БОРБИ ПРОТИВ ЕКОЛОШКОГ КРИМИНАЛИТЕТА¹

Сажетак: *Откривање, доказивање и суђење за кривична дела против животне средине има својих несумњивих специфичности у односу на друге облике криминалности, због саме природе ових кривичних дела, начина извршења (modus operandi) и карактеристика њихових извршилаца. Иако не постоји објективна потреба за модификацијом правила кривичне процедуре када су у питању ова кривична дела, постоји евидентна потреба за специјализацијом органа правосудја (инжњера, судија и овлашћених службених лица органа унутрашњих послова). Ово произилази из чињенице да само посебна додатна, специјализована знања из животне средине, која су по правилу мултидисциплинарна, могу да омогуће квалитетно, стручно и компетентно истраживање и доказивање кривичних дела против животне средине. У овом раду аутори се баве управо проблематиком специјализације правосудних и других органа у вези са кривичним поступком за кривична дела против животне средине, њеном организацијом и неопходношћу, имајући у виду постојеће стање у домаћој пракси, као и поједина уредноправна решења и искуства.*

Кључне речи: *животна средина, правосудни органи, полиција, кривични поступак, суд, инжњерство, кривично дело.*

---

¹ Рад је настао као резултат рада на Пројекту „Биосенсинг технологије и глобални систем за континуирана истраживања и интегрисано управљање екосистемима» чији носилац је Универзитет у Новом Саду, а Пројекта је финансиран је од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС.

1. Уводна разматрања

Откривање, доказивање и суђење у случајевима кривичних дела против животне средине имају својих несумњивих специфичности у односу на друга кривична дела, које се огледају у природи самих кривичних дела, начину извршења (*modus operandi*) и карактеристикама њихових извршилаца. Иако не постоји објективна потреба за модификацијом правила кривичне процедуре када су у питању ова кривична дела, јер су постојећа правила одговарајућа, постоји евидентна потреба за специјализацијом органа поступка и то првенствено јавног тужиоца и судија, али и полицијских и других органа који се баве проблематиком откривања и доказивања еколошког криминалитета. Комплексна проблематика животне средине је наметнула ово као услов за успешно реализовање задатака и послова сваког овог органа у оквиру својих права и обавеза. Према Уставу Републике Србије² (члан 4. став 2.) предвиђена је трипартитна подела власти на извршну, законодавну и судску власт. Овај принцип поделе власти је базичан принцип модерних држава. Иако је законодавна власт основна власт у држави, а остале власти произилазе из ње, у обављању својих послова ови деривативни органи власти (судска и извршна) су самостални. Правосуђе представља стожер успостављања и одржавања владавине права и правне сигурности грађана и да би било ефикасно треба да буде утемељено на начелу независности, начелу транспарентности, начелу одговорности и начелу ефикасности чиме се ствара оквир за успостављање, развој и организовање правосудних институција. Ова начела су предвиђена и у самој Националној стратегији реформе правосуђа која је усвојена 2006. године у Републици Србији.³ Званичан однос Европске уније према српском правосуђу и његовој реформи се формализује са једне стране преко услова који су постављени у Европском партнерству као унилатералном акту и извештајима Европске комисије о напретку Србије у процесу стабилизације и придруживања (ПСП)⁴, а који се односи на гаранције независности судства и његове стручности. Независно судство као уставни принцип непосредно је везано за вредности које чине језгро модерне конституције: ограничену власт и гаранције људских права.⁵ Независност подразумева одсу-

---

² Службени гласник РС број 98/2006.

³ Национална стратегија реформа правосуђа, Службени гласник РС број 44/2006.

⁴ Чавошки А., Бојовић Кнежевић А., Тодоровић Б., Правосуђе - Ефекти интеграције Србије и Европску унију на правосудни систем, <http://www.fefa.edu.rs/files/pdf/StudijelIstrazivanja/10Pravosudje.pdf>, стр.5 -6.

⁵ Пајванчић, М., О судској власти у уставном систему Србије у контексту међународних стандарда, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр.3/20122, стр.9.; Према Уставу Републике Србије (члан 4. став 4.) судска власт је независна.

ство сваког облика и врсте утицаја и оно се обезбеђује на различите начине, а када говоримо о независности судова ту првенствено мислимо на тзв. гаранције судске независности и то, све њене врсте: стварну (супстанцијалну), личну, колективну и интерну.⁶ Независност судства је и међународни стандард, односно опште прихваћено правило у овој области који се односи на искључиву надлежност суда у стварима судске природе, као и одвајању судства од тужилаштва и органа управе. Раздвајањем функције судства и тужилаштва, до којег је коначно дошло након Француске револуције, постављају се темељи независности судске власти, владавине права, односно правне државе уопште, али и основних дилема и контрадикторности везаних за правни положај тужилаштва које трају и данас⁷.

2. Судови

Кривично правосуђе, посматрано објективно и у својој основној функцији је државна активност управљена на примену важећег кривичног права на конкретни случај у прописаном кривичном поступку, преко кривичних судова.⁸ Судови су институције које представљају основ ефикасног система правосудне заштите права. Као самостални и независни државни органи они врше судску функцију (власт), у оквиру које исто тако прате и проучавају друштвене односе и појаве од интереса за остваривање своје функције, указујући на нове појавне облике девијантних понашања и дајући предлоге за предузимање како превентивних тако и репресивних мера и радњи које држава треба да предузме у вези са тим друштвено опасним и штетним појавама. У процесном смислу, суд се јавља као процесни субјект који има право и дужност да врши кривично правосуђе.⁹ У Републици Србији организација судова је постављена на принципу јединства правосуђа (грађанског и кривичног) што се огледа у чињеници да се судије именују за суд у коме суде, а не за суђење у кривичној, односно грађанској ствари. Судови у Републици Србије су према члану 143. Устава редовни судови, опште и посебне надлежности, а оснивање привремених, ванредних и претних судова је забрањено. Из овога призилази да су организација судова као и судски поступци који се у њима примењују у складу са општеприхваћеним правним правилима, тј. стандардима, а оснивање, организација, надле-

---

⁶ Видети: Грубач, М., Кривично процесно право (шесто изењено и допуњено издање), Београд 2009, стр.79-107.

⁷ Драгашевић, Љ., Илић, Г., Милосављевић, А., Плазанић, М., Матић, М., Лукић, Д., Драшковић, В., Јовановић, М., Тужилачки и правосудни савети, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, Београд 2009, стр. 25.

⁸ Васиљевић, Т., Систем кривичног процесног права СФРЈ, Београд 1971, стр.71.

⁹ Васиљевић, Т., *op.cit.*, стр.72.

жност и састав судова су уређени законима. Судску власт у Србији врше судови опште надлежности (основни судови, виши судови, апелациони судови и Врховни касациони суд) и судови посебне надлежности (привредни судови, привредни апелациони суд, прекршајни судови, Виши прекршајни суд и Управни суд).

Принцип поделе власти обезбеђује остваривање правне државе, али и специјализацију органа која је генералног карактера а која се додатно обезбеђује успостављањем потребних посебних механизма (процедура) и прописивања посебних услова који се односе и на избор судија и тужилаца. Процедуром и условима за избор судија и тужилаца се обезбеђује њихова апстрактна способност за обављање послова из своје надлежности и то је само почетни инпут у вршењу одређене функције (власти). Али то није довољно, јер рад судија и тужилаца захтева перманентну едукацију током радног века коју по природи ствари намеће сама врста посла. Осим тога, пракса је показала да и поред свега наведеног, за кривично гоњење и суђење за одређене врсте кривичних дела потребно је да и тужилац и судија имају и додатна - специјализована знања из неких области која су им неопходна за успешно решавање својих задатака и послова. Ово је карактеристично за гоњење и суђење малолетним учиниоцима кривичних дела и у нашем позитивном законодавству предвиђено као формални услов да судије које раде са малолетницима, као и тужиоци морају да имају потребна знања из области мелолетничког преступништва и права детета, исто у поступцима за организовани криминал, ратне злочине и високотехнолошки криминал судије и тужиоци морају да поседују одређено искуство којим су стекли фактичку специјализацију из релевантних области а која је потребна за поступање у тим случајевима. Ова специјализација према природи кривичних дела или карактеристикама извршилаца је сасвим оправдана и прихваћена и у многобројним страним законодавствима, с тим да су у наведеним случајевима и специфичности наведених кривичних дела и њихових извршилаца условиле и модификацију или сасвим другу врсту процесне форме. У Републици Србији, при појединим судовима формирана су посебна одељења која су специјализована за суђење одређеним категоријама учинилаца кривичних дела (посебна одељења за суђење малолетницима при вишим судовима) или су специјализована за суђење одређеним врстама кривичних дела, односно појавним облицима криминалитета (посебно одељење вишег суда у Београду за организовани криминалитет, посебно одељење Вишег суда у Београду за ратне злочине и посебно одељење Вишег суда у Београду за високотехнолошки криминал).

С обзиром на специфичност проблематике животне средине, оправдано се поставља питање да ли је захтев за специјализацијом правосудних органа

потребан када су у питању кривична дела против животне средине. Унапређење и заштита животне средине која произилази из основног Уставом прокламованог права на здраву животну средину (члан 74. Устава РС) је задатак сваког појединца, али и саме државе и свих њених органа. У том смислу је потребно и унапређење кривичног правосуђа и уопште унапређење правосудног система и националног и међународног. Досадашња пракса је недвосмислено показала извесне слабости овог система, национални судови не поклањају довољно пажње проблемима животне средине, а евидентна је и недовољна компетентност у смислу поседовања стручног знања (и судија и тужилаца) које је у поступцима за кривична дела против животне средине потребно применити на изузетно сложене чињеничне основице тих кривичних дела. Потреба за специјализацијом судија на наднационалном нивоу када су у питању случајеви животне средине је такође евидентна. Иако нема појединачног међународног суда који се само и искључиво бави случајевима у вези са животном средином, ипак се посредно овим бави Међународни суд правде, Међународни трибунал за право мора, Посебна тела за решавање спорова у оквиру Светске трговинске организације, Европски суд правде и Европски суд за људска права, али и друга правосудна тела. Ова међународна правосудна тела, која нису повезана са националним правосудним системима, решавају питања у вези са животном средином само посредно у случајевима када постоји веза са правом мора, кршењем трговинских споразума или кршењем људских права. Управо због тога што ова међународна правосудна тела немају у својој искључивој надлежности суђење у вези са питањима животне средине, у њима нема ни судија који су специјализовани за питања животне средине, па тако постојеће судије, недовољно или уопште неспецијализоване за питања животне средине, често нису способне да примене комплексне норме међународног права животне средине, као ни да реше случајеве правних празнина којих у овој области има много. Потврда за ово се може наћи и у случају *Nagymaros Project case* где је признато да примена међународног еколошког права није лак задатак.¹⁰

У оквиру Међународног суда правде формирано је посебно веће специјализовано за питања животне средине 1993. године. Ипак, ни једна држава није се обратила овом већу за решавање проблема животне средине.¹¹ У Међуна-

---

¹⁰ Eisen, Joel B., 1999, From Stockholm to Kyoto and Back to the United States, *International Environmental Laws' and Effects on Domestic Law*, University of Richmond Law Review, January, 1999, цитирано код Avgerinopoulou, D., *The role of the international judiciary in the settlement of the environmental disputes and alternative proposals for strengthening international environmental education*, Yale Center for Environmental Law and Policy, New Haven, CT.23-25 October, стр.13.

¹¹ Hockman, Stephen, *Opinion - An International Law for the Environment*, *Environmental Law Review*, 1-4/2009 стр.3

родном трибуналу за право мора специјализоване судије представљају главни фактор успешног решавања случајева пред Трибуналом. У оквиру Европског суда правде, иако не постоје специјализована већа за питања животне средине, ипак постоји фактичка специјализација судија извештача у вези са сложеним случајевима животне средине.¹² Због свега наведеног постојали су предлози за оснивање једног наднационалног, међународног суда за животну средину, у чију надлежност ће спадати искључиво питања из ове области (грађанскоправна и кривичноправна). Ову идеју је промовисала Фондација за међународни суд за животну средину која је основана 1989. године која је и подржана на Конференцији Уједињених нација у Рио де Жанеиру 1992. године од стране извесног броја државе, невладиних и међународних организација. Овај суд је требао да буде сталан орган у чији састав би улазило 15 независних судија по избору Генералне скупштине Уједињених нација и који би решавао случајеве у вези са животном средином, не само на међународном, него и на националном нивоу. На овај начин би се превазишао проблем недовољне стручности националних судова за решавање случајева у вези са животном средином, а посебно оних који настају на међународном нивоу.

Организација судова и њихов сензибилитет за питања животне средине као и национални систем приступа правосудју постали су главна питања у имплементацији и права животне средине и принципа одрживог развоја.¹³ Постоји општи тренд у специјализацији судова који се баве питањима животне средине у упоредном праву, иако се он највише односи на судове који суде у грађанским стварима. Према једном истраживању из септембра 2010. године било је око 360 судова и трибунала који се баве питањима животне средине широм света од чега је већина њих формирана у последњих пет година.¹⁴ У упоредном праву уочавају се три система правосудја у оквиру којих се решавају случајеви у вези са животном средином¹⁵: *први*

---

¹² Kremlis Georgie, European Perspectives on Access to Justice in Environmental Matters, in: Biopolitics- the Bio Environment-Raising to save the Environment, edited by A. Vlavoianos-Arvanitis, Athens: Biopolitics International Organization, цитирано код Avgerinopoulou, D., The role of the international judiciary in the settlement of the environmental disputes and alternative proposals for strengthening international environmental education, Yale Center for Environmental Law and Policy, New Haven, CT.23-25 October, стр.8.

¹³ Amirante, Domenico, Environmental court in comparative perspective: preliminary reflections on the National Green Tribunal of India, Pace Environmental Law Review, 2/2012, стр.441.

¹⁴ Pring, George and Pring, Katherine, Specialized environmental courts and Tribunals: the explosion of new institutions to adjudicate environment, Climate change, and sustainable development at the Confluence of Human Rights and the Environment , 2010, - [http://www.law.du.edu/documents/ect-study/Unitar-Yale-Article.pdf.](http://www.law.du.edu/documents/ect-study/Unitar-Yale-Article.pdf), цитирано код: Amirante, Domenico, op.cit.445.

¹⁵ Видети: Amirante, Domenico, оп.цит., стр.446-448.

систем је онак који је најраспотрањенији у земљама Западне Европе и САД-а и у коме се питања животне средине решавају у оквиру система редовних судова, *други систем* је онај који је заснован на унутрашњој специјализацији судских органа у оквиру система редовних судова (у појединим европским земљама и у САД-у) и *трећи систем* (Аустралија) у коме постоје судови или трибунали за животну средину. Шведска је прва европска држава у којој је донет Закон о заштити животне средине 1999. године, а на основу ког су формиран судије који суде у првом (пет судова) и другом степену (један апелациони суд), с тим што је терет доказивања на суду где му у утврђивању сложених чињеница помажу стручна лица специјализована за заштиту животне средине. У Аустрији постоји независни „Сенат“ за животну средину као својеврсни правосудни орган састављен од десет судија и тридесет два правника са специјализованим знањима, међутим, надлежност овог тела ограничена је на решавање спорова у вези са применом Закона о процени утицаја на животну средину. Као добар пример специјализације судова за питања животне средине може се приказати аустралијски модел. Наиме у аустралијској држави Нови Јужни Велс формиран је посебан суд 1979. године пред којим се воде поступци и у грађанским и у кривичним стварима у вези са животном средином. Суд је формиран да би се рационализовао систем судова у коме је неколико судова и трибунала било надлежно да води поступке у вези са различитим еколошким прописима, тако да овај суд има искључиву надлежност у следећим областима: планирање и изградња, земљишна права Аборицана, грађанске ствари, суђење за кривична дела против животне средине (са могућношћу изрицања казне затвора до 7 година, одосно новчане казне у износу до 5 милиона долара) и решавање по жалбама на одлуке локалних судова о прекршајима који се односе на непоступање по еколошким прописима. Суд чине пет судија и девет правних саветника који поседују знања у области заштите животне средине из разлога бољег разумевања и потпуног утврђивања чињеничне основице конкетног спора, а ради правилне примене бројних прописа којима се уређују области у надлежности овог суда.¹⁶

Искуства су показала да је боље и практичније формирати у потпуности нова специјализована правосудна тела него инкорпорисати стручњаке из области животне средине у постојеће институције.¹⁷

¹⁶ Више видети код: Pearlman, M.L., The Land and Environment Court of New South Wales – a Model for Environmental Protection, Water, Air and Soil Pollution, 123/2000, 395-407; Preston, B., Judicial Specialization Through Environment Courts: a Case of the land and Environment Court of new South Wales, Pace Environmental Law Review, 2/2012, 601-625.

¹⁷ Heiy, Ellen, Reflections on an International Environmental Court in: PCA, International - Investments and the Protection and Environment (2000), стр.271. цитирано код: Vespa, Matthew, An alternative to an international environmental court? The PCA's optional arbitration rules

Као врста радне организације, суд се у процесном смислу дефинише као инокосни или колективни орган који врши судску власт. У нашем законодавству у кривичним стварима суд суди у већу, а само изузетно суди судија појединац (Устав РС члан 142. став 6.). Инокосно уређење судских органа по природи ствари одговара лакшим кривичним делима, тј. онима за које је забрањена блажа казна, односно оним случајевима где чињенична основица дела није сложена и компликована, па самим тим није потребан ни посебан третман припреме за само суђење. Састав суда у процесном смислу је одређен бројчано и квалитативно процесним закоником и по том питању не постоји могућност одступања. За суђење учиниоцима кривичних дела против животне средине која су систематизована у глави 24. Кривичног законика Републике Србије¹⁸ и којих има 18, надлежан је основни суд у првом степену с обзиром да је забрањена казна за ова кривична дела до десет година.¹⁹ За највећи број ових кривичних дела примењују се правила скраћеног поступка у коме изостаје истрага, а за суђење у првом степену функционално је надлежан судија појединац (за кривична дела за која је забрањена новчана казна или казна затвора до пет година), осим код појединих облика кривичних дела и то за следеће облике појединих кривичних дела: Загађење животне средине (чл.260.ст.3), Противправна изградња и стављање у погон објеката и постројења која загађују животну средину (чл.262.ст.2), Оштећење објеката и уређаја за заштиту животне средине (чл.263.ст.5.) и уношење опасних материја у Србију и Недозвољено прерађивање и складиштење опасних материја (чл.266.ст.2, 3. и 5.), за која је надлежно мало веће (један судија професионалац и двоје судија поротника) за суђење у првом степену²⁰. С обзиром на то да се тренутно у Србији примењују два законика о кривичном поступку и то: Законик о кривичном поступку²¹ и Законик о кривичном поступку²², који се од

---

for natural resources and /or the Environment, The Law and Practice of International courts and tribunals, 2/2003, стр.303.

¹⁸ Службени гласник РС број 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009 и 111/2009.

¹⁹ Закон о уређењу судова - члан 22. став 1., Службени гласник РС број 116/2008.

²⁰ У бројчаном смислу (под којим се подразумева број судија у већу и однос броја судија професионалаца и судија поротника) у кривичним стварима према нашем позитивноправном законодавству иначе, суд суди у првом степену у малом већу (1 судија професионалац+2 судија поротника) за кривична дела за која је прописана казна затвора преко 5 а до 15 година, односно у великом већу (2 судија професионалаца+3 судија поротника) за кривична дела за која је забрањена казна затвора преко 15 година (према члану 24. став 1. Законика о кривичном поступку ("Сл.лист СРЈ", бр. 70/2001 и 68/2002 и "Сл.гласник РС", бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005 – др.закон, 49/2007, 20/2009 - др.закон, 72/2009 и 76/2010)).

²¹ "Сл.лист СРЈ", бр. 70/2001 и 68/2002 и "Сл.гласник РС", бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005 – др.закон, 49/2007, 20/2009 - др.закон, 72/2009 и 76/2010.

15.1.2012.године примењује у поступцима за кривична дела за која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности, а који ће се од 15.1.2013. године примењивати на све случајеве, на овом месту је потребно истаћи да постоји разлика у законским решењима у два законика у погледу критеријума тежине дела који опредељује састав суда у првом степену, па тако, према ЗКП-у из 2011. године мало веће суди за кривична дела за која је прописана казна затвора преко осам година, а до двадесет година, а велико веће за кривична дела за која је прописана казна затвора од тридесет до четрдесет година.²³ Судија појединац суди за кривична дела за која је забрањена новчана казна или казна затвора до 5 година (члан 21. став 2. ЗКП 2001), односно до 8 година (члан 22. став 1. ЗКП 2011.). Од 15. јануара 2013. године и почетка примене Законика о кривичном поступку из 2011. године на све случајеве, скраћени поступак ће се примењивати за сва кривична дела за која је забрањена новчана казна или казна затвора до 8 година, што значи да ће за највећи број ових кривичних дела бити надлежан судија појединац.

Осим тога, у складу са Законом о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, корупције и других посебно тешких кривичних дела²⁴, уколико је кривично дело извршено од стране организоване криминалне групе, надлежно је Посебно одељење Вишег суда у Београду а гоњење предузима Тужилац за организовани криминал.

3. Јавни тужилац

Тужиоци имају изузетно значајну улогу у функционисању правосуђа у свакој држави и она се огледа првенствено у вршењу традиционалне функције тужиоца, а то је кривично гоњење учинилаца кривичних дела. Наше јавно тужилаштво, према Закону о јавном тужилаштву (члан 2.) као самостални државни орган, осим гоњења учинилаца кривичних дела, врши гоњење и учинилаца других кажњивих дела и предузима мере за заштиту законитости. Као и судови, и тужилаштва дају посебан допринос друштву тиме што узимају активну улогу и у јавним расправама о изменама, допунама или доношењу закона, а чиме афирмишу, унапређују и штите људска права и слободу.

Аналогно судским органима, потребно је нешто рећи и о специјализацији тужилачких органа када је у питању кривично гоњење учинилаца

²² "Сл.гласник РС", бр. 72/2011 и 101/2011.

²³ Члан 21. став 1. тачка 1. и 2. Законика о кривичном поступку («Службени гласник» РС број 72/2011 и 101/2011).

²⁴ Службени гласник РС број 42/2002, 27/2003, 39/2003, 67/2003, 29/2004, 58/2004 - др.закон, 45/2005, 61/2005, 72/2009, 72/2011 – др.закон и 101/2011 – др.закон

кривичних дела против животне средине²⁵. Ово питање је посебно значајно у оним кривичнопроцесним законодавствима у којима се истрага поверава тужиоцима, као што је то случај код нас према Законнику о кривичном поступку из 2011. године. Наиме, специјализована знања тужилаца посебно долазе до изражаја у тужилачком концепту истраге када се још у најранијој фази откривања и доказивања ових кривичних дела тражи посебно знање тужилаца, као и вештина примењивања тих знања на сложене чињеничне основице. Осим тога, као заштитници законитости, тужиоци су надлежни и да штите законитост и када је у питању и животна средина. У том смислу на пример специјализовани тужиоци за питања животне средине у Русији "имају право да поднесу захтев за заштиту законитости аката којима се регулишу односи у сфери заштите животне средине, као и захтев за забрану вршења активности (привремено или трајно) којима се нарушава животна средина."²⁶ Осим што се специјализацијом у појединим областима достиже потребан квалитет и повећава ефикасност, она омогућава повећање међународне сарадње, на пример, у оквиру *Eurojust*-а, као и вођење дуготрајних и сложених истрага.²⁷

Које ће све улоге јавни тужилац имати у поступцима за поједина кажњива дела и који ће то поступци бити, зависи од одређеног процесног законодавства.²⁸ Према нашем Закону о јавном тужилаштву²⁹ Републике Србије (члан 26. став 1. и 2.) јавни тужилац има одређену надлежност за вршење својих задатака и послова у оквиру свог делокруга рада у кривичним поступцима првенствено, код гоњења за привредне преступе и прекршаје предузима радње на које је законом овлашћен, а исто тако поступа и у парничном, управном, извршном, ванпарничном и другом поступку, вршећи при томе радње на које је посебним законима овлашћен. Као странка у кривичном поступку, истовремено је и државни орган чије је право, које уједно представља и његову дужност, да када се испуне законом предвиђени стварни и правни услови, врши кривично гоњење. Тај задатак је ком-

---

²⁵ О специјализацији тужилаца у вези са гоњењем извршилаца кривичних дела против животне средине видети: Лукић Т., „Откривање и истраживање еколошког криминалитета“, Ревиија за кривично право и криминологију број 1-2/2012, стр.219-234.

²⁶ The Network of Prosecutors on Environmental Crime (ENPRO), Manual on Prosecuting Environmental Crime in the Baltic Sea Region, Helsinki 2010, стр 12.

²⁷ Consultative Council of European Prosecutors (CCPE), Questionnaire with a view of the preparation of Opinion No. 7 on the management of the means of the prosecution services, Replies from SWEDEN, Council of Europe, Strasbourg, 7 February 2012, стр.6.,

http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/ccpe/opinions/travaux/OP_7_Sweden.pdf

²⁸ Видети: фус нота 136 - Грубач М., Кривично процесно право (шесто измењено и допуњено издање), Београд 2009., стр.142.

²⁹ Закон о јавном тужилаштву, Службени гласник РС број 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011 - др.закон, 101/2011 и 38/2012 - одлука УС.

плексан и састоји се од предузимања читавог низа процесних радњи, али и непроцесних радњи које има у најранијој фази откривања и доказивања кривичних дела, као руководиоца преткривичног поступка. Према новом Законику о кривичном поступку, улога тужиоца постаје доминантна у истрази, с обзиром да је њим уведен коцепт тужилачке истраге. Самим тим за обављање послова тужиоца захтева се одређена стручна и лична способност која се, као и када су у питању судије, обезбеђује условима и поступком избора тужилаца, а коректив евентуалне конкретне неспособности да функцију врши у конкретном случају због постојања одређене везе са предметом поступка или неким од учесника се обезбеђује установом изузећа (исто као и код судија). Систем јавног тужилаштва у Србији је комплементаран систему судова, па тако у Србији постоје основна, виша и апелациона тужилаштва, Републичко јавно тужилаштво и тужилаштва посебне надлежности (за организовани криминал, ратне злочине и високо-технолошки криминал). Стварна и месна надлежност јавних тужилаштава одговара стварној и месној надлежности судова.

Кривично гоњење за кривична дела против животне средине која су прописана Кривичним закоником РС врши јавни тужилац по службеној дужности, који може да одустане од кривичног гоњења, када на његово место може да стане супсидијарни тужилац (оштећени као тужилац) и да преузме гоњење у конкретном случају. Постоји у нашем кривичном процесном законодавству и установа приватног тужиоца који врши кривично гоњење по приватној тужби. Иако има широка овлашћења у вршењу својих задатака и послова, одговорност јавног тужиоца је изузетно велика јер од њега зависи да ли ће уопште покренути кривични поступак. Одлуку о томе доноси на основу прикупљених доказа што је директно условљено његовим руковођењем у преткривичном поступку и у истрази, а да би тај део посла успешно обавио, мора бити врсан познавалац проблематике животне средине када су у питању кривична дела против животне средине и због тога је потребна фактичка специјализација, не свих, али једног броја тужилаца који би могли да одговоре задацима у овим случајевима.

Кривична дела против животне средине прописана Кривичним закоником РС се гоне по службеној дужности, а то значи да је за гоњење надлежан јавни тужилац. Специјализација тужилаца када су у питању кривична дела против животне средине постоји у појединим европским државама, као што је на пример Финска, у којој има тачно одређен број тужилаца који су специјализовани за ове случајеве, осим тога у сваком тужилаштву постоји једна именована особа која је задужена за ова кривична дела. Специјализовани тужиоци прате и промену прописа из ове области, прикупљају и анализирају судске одлуке и изучавају релевантну научну и стручну литературу. Самим тим, они су овлашћени и да реализују посебне кур-

севе (обуке) за тужиоце у овој области. У Немачкој су тужиоци специјализовани за проблематику животне средине и распоређени у посебна одељења при тужилаштвима воде истрагу (уз помоћ полиције). У Русији је на пример, на државном нивоу формирано специјално јавно тужилаштво за кривична дела против животне средине, а надлежност јавних тужилаца на нивоу округа је супсидијарног карактера у овим случајевима и они су обавезни да подносе периодичне (месечне) извештаје федералном тужиоцу. У Шведској такође постоји посебно тужилаштво за кривична дела против животне средине од 2009. године које руководи истрагом, иако је још од 2000. године било иницијатива за реализацију ове идеје. Осим што врше кривично гоњење, ови тужиоци имају и једно посебно овлашћење када су у питању случајеви који се односе на животну средину, наиме "тужилац је тај који доноси одлуку о избору између кривичног поступка или административне санкције."³⁰ Специјализација тужилаца посебно долази до изражаја у случајевима тимског рада на откривању и доказивању кривичних дела против животне средине, као што је пример ОКОКРИМ-а³¹ - државног органа за откривање и кривично гоњење у случајевима економског и еколошког криминала, који представља јединствен тужилачко-полицијски орган који делује на нивоу целе државе у Норвешкој. У Белгији постоје посебни писани споразуми правосудних органа којима се предвиђа да ће једно тачно одређено тужилаштво бити надлежно за случајеве кривичних дела против животне средине.³² У Холандији постоји посебно одељење у оквиру организације јавног тужилаштва које се бави еколошким и економским криминалитетом, са седиштем у Хагу и има још четири канцеларије у земљи.

4. Полиција

Примена еколошких прописа је важан фактор заштите животне средине и смањења еколошке штете, а што се постиже радом надлежних органа. Ради успешности контроле над применом тих прописа неопходна је и сарадња државних органа са различитим надлежностима и делокругом рада на локалном, националном, регионалном и међународном нивоу. На локалном нивоу у оквиру једне државе важну улогу над контролом примене прописа у области заштите животне средине имају инспекција и полиција.

---

³⁰ Environmental Law Enforcement in other EU Member states (Austria, Belgium, the Netherlands and Sweden), TWINNING Project HR 08 IB EN 01, Zagreb 2012, стр.57.

³¹ <http://www.okokrim.no/in-english>

³² Environmental Law Enforcement in other EU Member states (Austria, Belgium, the Netherlands and Sweden), TWINNING Project HR 08 IB EN 01, Zagreb 2012, стр.28.

Улога полиције у заштити животне средине зависи од специфичних околности, али се у принципу полиција може сматрати потенцијално важним фактором контроле поштовања прописа из области заштите животне средине јер је обично много већи број овлашћених службених лица запослених у полицији него инспектора заштите животне средине на одређеном простору. Међутим, полиција има бројне задатке у оквиру свог делокруга рада у смислу превентивне и репресивне делатности у вези са криминалним радњама у једном друштву, а поштовање екшнских прописа не представља приоритет у раду полиције у начелу, док год се у том кршењу не стекну елементи радње кажњивог дела у складу са казним прописима једне земље. Стога је добро решење да се формира тзв. комунална полиција на који начин се оскудни ресурси у службама инспекције надомештају а с друге стране се смањује оптерећење полиције. Тако се давањем овлашћења комуналној полицији за изрицијем мандатне казне на лицу места за преркршаје из области заштите животне средине пружа подршка инспекцијским органима, нарочито у заштићеним природним областима. Осим тога, комунална полиција у обављању послова сарађује са градским инспекцијским службама кроз: међусобно обавештавање, размену информација, пружање непосредне помоћи и предузимање заједничких мера и активности од значаја за обављање послова комуналне полиције и градских инспекцијских служби. Такође, у обављању послова и примени овлашћења комунални полицајци сарађују са полицијом. Када је то потребно ради извршавања послова из надлежности комуналне полиције, на образложени захтев, полиција може доставити личне податке за грађане, податке за возила и друге податке из евиденција које води у складу са законом. Заправо, улога комуналне полиције у идентификовању учињених кривичних дела помаже рад полиције и тужилаштва у откривању и гоњењу учинилаца тих дела.

Осим комуналне полиције, у појединим земљама постоје специјализоване службе у оквиру полиције у којим као инспектори запослена службена лица с посебним знањима за откривање и обезбеђење доказа за кривична дела против животне средине³³. Тако је у ***Сједињеним америчким државама*** у оквиру Савезног бироа за истрагу у циљу борбе против еколошког криминалитета формирана посебна Јединица за одговор на терористичке нападе који се врше хемијским, биолошким и нуклеарним оружјем и еко-

---

³³ Faure, M G & Heine G (2002) *Criminal Penalties in EU Member States' Environmental Law*, Maastricht European Institute for Transnational Legal Research, Faculty of Law, Maastricht University and the Institute for Criminal Law and Criminology, Faculty of Law, University of Berne, Maastricht, The Netherlands.

лошки криминалитет. Јединица је формирана да би се у оквиру ње специјализовали тимови за истрагу кривичних дела и акцидената уопште који су повезани са опасним материјама а нарочито хемијским, биолошким и радиоактивним отпадом. Осим ове специјалне јединице, при *Савезној агенцији за заштити животне средине (US Environmental protection Agency³⁴)*, која надгледа примену минималних стандарда у националним системима државама чланица а који су постављени у релевантним савезним прописима у области заштите животне средине³⁵, формирано је *Одељење криминалистичке полиције (Criminal Investigation Division³⁶)* са циљем да се пружи помоћ тужилаштвима надлежним за гоњење дела еколошког криминалитета чији су учиниоци физичка лица и корпорације које крше еколошке прописе на локалном, државном и савезном нивоу. Службена лица овог Одељења овлашћена су да спроводе истрагу кривичних дела против животне средине, да носе оружје, примењује средства принуде, извршавају и достављају налоге суда за хапшење и претрес а у вези са кршењем прописа из области заштите животне средине а која представљају кривично дело. У Одељењу је запослено 350 лица међу којима је мрежа од 200 специјалних агената из различитих полицијских испостава широм земље (постоји 10 регионалних канцеларија)³⁷. Специјални агенти анализирају прикупљене трагове и предмете, прегледају документацију инспекција за животну средину и друге базе података и одлучују која додатна стручна анализа је потребна у конкретном случају, а осим тога сарађују са научним установама, адвокатима и другим институцијама и лицима у циљу идентификовања, откривања и доказивања еколошког криминалитета. У оквиру Одељења постоје специјализоване форензичке лабораторије у којима су запослени научници, инжењери, аналитичари и стручњаци заштите животне средине који помажу агентима криминалистичке полиције у спровођењу истраге. Да би истрага еколошког криминалитета била ефикасна и резултирала обезбеђењем материјалних доказа, потребно је да се у рад истражног тима састављеног од агената криминалистичке полиције укључе и стручна лица различитих профила како би се омогућило да кроз мулти- и интер-дисциплинарни приступ прикупљени и анализирани трагови добију квалитет научног доказа када буду презентовани на суду у поступку³⁸. Стога стручњаци запослени у Одељењу прикупљају трагове и предмете на лицу места

---

³⁴ <http://www.epa.gov/>.

³⁵ <http://www.epa.gov/lawsregs/regulations/>.

³⁶ <http://www.epa.gov/enforcement/criminal/index.html>.

³⁷ America's Environmental Crime Fighters: Office of Criminal Enforcement, Forensics and Training, <http://www.epa.gov/enforcement/criminal/documents/index.html#publications>.

³⁸ Situ, Y & Emmons, D (2000) *Environmental Crime: The role of the criminal justice system in protecting the environment*, Sage, Thousand Oaks California, 35.

приликом увиђаја, обрађују их и анализирају у форензичким лабораторијама при одељењу и потом дају налаз и мишљење у својству вештака у покренутом кривичном поступку³⁹. Национални истражни центар у Денверу (*National Enforcement Investigations Center (NEIC)*) пружа форензичку, научну и техничку подршку, док информатичку подршку (анализа електронских доказа и напредне прикривене перације) пружа Компјутерска форензичка лабораторија у Колораду (*The National Computer Forensics Laboratory*). Адвокати, стручњаци за еколошко право, су спољни саветници Одељења по питањима тумачења и примене прописа у области заштите животне средине, поштовања правила о доказима, те припреме запослених форензичара који се пред судом јављају у улози вештака⁴⁰.

Као пример специјализоване полицијске органа може се навести и Национални орган за истрагу и гоњење привредног и еколошког криминалитета (*Økokrim*) формиран у Норвешкој је 1989. године. *Økokrim* делује истовремено и као посебна јединица полиције под Управом полиције и као посебна јединица тужилаштва под Генералним директором Јавног тужилаштва. *Økokrim* открива, истражује, кривично гони и износи пред суд кривичне предмете из своје надлежности; помаже надлежним органима за истрагу и гоњење на националном и међународном нивоу; доприноси подизању нивоа стручности полиције и органа гоњења и унапређењу механизма размене података; укључује се у криминалистички обавештајни рад, посебно у вези са извештајима о сумњивим трансакцијама; делује као саветодавно тело за централне власти и учествује у међународној сарадњи полицијских органа. Циљ *Økokrim*-а је да постане водећи фактор у борби против привредног и еколошког криминалитета вођењем истраге и кривичним гоњењем конкретних кривичних предмета и прикупљањем и анализом финансијских информација, а на такав начин да се постигне одвраћајуће дејство у довољној мери у циљу генералне превенције еколошког криминалитета. *Økokrim* има извршне органе међу којима су поред директора и заменика директора, седам шефова одељења који руководе тимовима који истражују економски и еколошки криминал. Тимови се састоје од специјалних истражитеља, који су запослени у полицији, стручњака из одређених финансијских и еколошких области, а на челу тима је јавни тужилац. Већину случајева који спадају у надлежност *Økokrim*-а обрађује окружна полиција, док *Økokrim* истражује веће, сложеније случајеве, нарочито оне са прекограничним карактером, а одлуку о томе који конкретни случајеви ће бити истрживани одлучују доноси Виши менаџмент *Økokrim* –а.

³⁹ <http://www.mass.gov/ago/bureaus/criminal/the-environmental-crimes-strike-force/>

⁴⁰ Tomkins, K., Police, Law Enforcement and the Environment, Current Issues in Criminal Justice, 16/2005, 294-306.

Тако је током 2011. године у оквиру Okokrim -а деловало је дванаест тимова од којих је сваки био одговоран за одређену област. Већина тимова су били задужени за истрагу и гоњење кривичних дела еколошког криминалитета, са изузетком Тима за помоћ који је пружао подршку окружној полицији и Тима за финансијске информације који је прикупљао и обрађивао релевантне финансијске податке⁴¹.

Кривична дела које се условно могу подвести под појам еколошког криминалитета могу произвести последице на територији више држава, а могу бити резултат рада организоване криминалне групе састављене од лица која су држављани различитих држава, па тако можемо говорити о *прекограничном еколошком криминалијету* за чије ефикасно откривање и доказивање је од великог значаја сарадња полицијских органа две или више држава на основу билатералних и мултилатералних споразума.

Interpol као међународна организација која помаже рад полиције држава чланица обавља задатке обезбеђујући глобалну перспективу сагледавања еколошког криминалитета, размену правовремених, тачних, релевантних и потпуних информација, те омогућавајући сарадњу надлежних полицијских органа и координирањем заједничких оперативних активности полиција држава чланица. Преко националних централних бироа чини полицији у држави чланици доступне информације из база које садрже податке о лицима и активностима који су повезани за међународним кривичним делима, што је од значаја и за спречавање и откривање кривичних дела против животне средине с обзиром да се заштита природних добара не може делотворно обезбедити само инструментима грађанског и управног права. Иако је 1976. усвојена прва резолуција Interpol-а о борби против илегалне трговине биљним и животињским врстама, Interpol је активан у области еколошког криминалитета од 1993. година када је на ту тему одржана конференција на захтев неколико држава чланица, а данас је међу основним приоритетима Генералног секретаријата Interpol-а илегална трговина опасним отпадом и опасним материјама као све већи проблем по здравље људи и општу безбедност људи. До сада је Interpol ангажован у око 70 случајева еколошког криминалитета које су Генералном секретаријату пројавиле државе чланице (око 80% пријава потиче иу европских земаља, 15% из САД а остатак од земаља из Африке и Средњег истока), а већина се односи на илегални прекогранични промет опасних материја, односно отпада и/или трговину радиоактивним супстанцама. Осим тога, Interpol настоји да пружи стратешку подршку државама чланицама у идентификовању активних криминалних организација, прикупљању информација и података на глобалном нивоу ради праћења трендова и појавних облика

---

⁴¹ <http://www.okokrim.no/about-oekokrim>

еколошког криминалитета и формирању мултидисциплинарних тимова састављених од органа полиције и царине.

У оквиру Interpol-а 2009. године усвојен Програм за еколошки криминалитет (*Environmental Crime Programme*) којим се подржавају земље чланице у борби против криминалних активности које угрожавају и уништавају заштићена природна добра, који је обухватио све облике еколошких илегалних активности⁴². Од свог настанка државе чланице Interpol-а, које су овим Програмом обухваћене, успеле су да координирају своје активности на сузбијању еколошког криминала на глобалном и регионалном плану, да реализују обуке у погледу начина комуникације према Interpol-овим стандардима, да обезбеде протоколе у поступању у са подацима на светском нивоу, да развију радну методологију органа за примену закона у области еколошког криминала, да успешно усмере међународне полицијске акције у борби против ових врста криминалних активности да организују и одржавају међународне конференције и сарадњу по питању борбе против еколошких деликата. У периоду од последње три године Interpol -ов одговор на проблем еколошког криминала може се сагледати кроз глобалне и регионалне операције органа за примену закона Interpol -ових држава чланица. Операција „RAMP“, вођена глобално, усмерена на илегалну трговину и недозвољено поседовање угрожених врста гмизаваца и водоземаца, обухватила је удружене напоре 51 државе чланице Interpol-а. Вредност заплених животињских врста и продуката који потичу од њих насталих на недозвољен начин, процењује се на више од 25 милиона евра. У овој операцији откривени су начини кријумчарења ових, али и других животињских врста и њихових продуката, као што су: коже животиња из породице мачака, соколови, неке заштићене врсте медведа и вукова. Успешност ове операције проистекла из великог труда, показала је да постоје начин борбе против еколошког криминала, који се пре свега базирају на међународној полицијској сарадњи и координацији других органа за примену закона, а према стандардима Interpol-а оличеним у виду Програма за еколошки криминал. Операција „TRAM“, која се одвијала на глобалном плану, била је фокусирана на илегалну трговину традиционалних лекова базираних на производима животињских врста. Ову Interpol-ову операцију заједнички је водило 18 држава чланица, а вредност заплених производа износи преко 10 милиона евра. Ова операција представља одговор на предлоге држава чланица за избор циља акције, што је подржано информатичко-аналитичким капацитетима Interpol -а. Велики напор уложен је у подизање јавне свести о опасности по животињски свет, коју

⁴²*Environmental Crime Programme, Strategic plan 2011-2013*, рп. 6, <https://www.interpol.int/Public/EnvironmentalCrime/Manual/strategicplan.pdf>

представља неконтролисана производња традиционалних лекова. Наравно, тај напор био би узалудан без одлучне интервенције полиције и других органа за примену закона. Регионалне операције „HAZ“ и „HAZ 2“ односиле су се на илегалан транспорт опасног материјала у пограничној зони Канаде, област Онтарио, са америчким државама Њујорк и Мичиген. Ове операције су биле брзе. За време њихове реализације извршено је 663 инспекције, покренуто 16 истрага и откривен 201 случај кршења прописа о преносу опасног материјала. Операција „TIGRE“, регионалног типа, вођена је ради сузбијања експлоатације тигрова. У току ове операције лишено је слободе 25 лица осумњичених за учествовање у недозвољеној трговини тигровима, као једном до најугроженијих животињских врста данашњице. Успех ове акције био је потпомогнут општом информисаношћу о угрожености тигрова и светским еколошким захтевом за њихов спас. Операција „COSTA“ резултат је активности органа за примену закона 6 афричких држава на регионалном плану и представља до сада нај обимнију операцију за борбу против илегалне трговине слоновачом. Као њен резултат заплениjeno је више од 2 тоне слоноваче, а слободе је лишено више од 100 особа⁴³. Наведене операције, а пре свега регионалног профила, показале су да непосредни извршиоци полицијске дужности и других служби за примену закона могу остварити блиску сарадњу, без обзира на културолошке разлике и другачије радне методологије. С тим у вези је подршка Интерпола државама чланицама да формирају националне *оперативне групе за еколошку безбедност*⁴⁴ (*National Environmental Security Task Forces (NESTs)*), која функционисала на принципу мултиагенцијске сарадње полиције, царинских органа, агенција за заштиту животне средине, тужилаштва и невладиних организација, са циљем да се ови органи и агенције удружено делују на остварењу заједничког циља а то је смањење загађења, очување врста и заштита других природних добара. Како би оперативна група обављала делотворно основни задатак, а то је, да прикупља и анализира информације и статистичке податке о еколошком криминалитету, битно је обезбедити комуникацију националне оперативне групе за еколошку безбедност са Интерполом и то преко националног централног бироа државе чији би саставни део требало и да постане. У ту сврху од изузетног значаја су комуникациони канали Интерпола (I-24/7) и информациони системи са базама података на који начин се повезују базе података надлежних органа и формираних оперативних група у државама чланицама.

---

⁴³ <http://www.interpol.int/Crime-areas/Environmental-crime/Information-management>.

⁴⁴ Иницијатива усвојена на 21. азијској регионалној конференцији од 12. септембра 2012. године од стране 150 званичника из 40 земаља, а иницијатива је потекла са скупштине одржане давне 1996. године. Пун текст Резолуције доступан је на линку: <http://www.interpol.int/Crime-areas/Environmental-crime/Task-forces>.

Препоручена структура оперативне групе за еколошку безбедност⁴⁵

У погледу регионалних иницијатива од значаја је поменути активности *Еуројола*⁴⁶ и оперативне групе региона Балтичког мора. Наиме, 12. новембра 2001. године одобрена је иницијатива Европског парламента да се мандат Еуропола прошири и на еколошки криминалитет, чиме се настојало да се повећа ефективност сарадње надлежних полицајских органа, нарочито у погледу илегалне трговине радиоактивног отпада, материја које уништавају озонски омотач и заштићеним врстама дивље флоре и фауне.

Оперативна група региона Балтичког мора за организован криминалитет основана је на основу Хелсиншке конвенције потписане између Данске, Естоније, Европске комисије, Финске, Немачке, Летоније, Пољске, Шведске и Русије. Циљ ове групе је олакшавање размене информације и сарадње надлежних органа уопште држава потписница а у вези са деловањем организованих криминалних група које се баве незаконитим активностима у вези са еколошким криминалитетом⁴⁷.

⁴⁵ Преузето из Приручника за формирање оперативних група за еколошку безбедност, <http://www.interpol.int/Crime-areas/Environmental-crime/Task-forces>.

⁴⁶ <https://www.europol.europa.eu/>.

⁴⁷ <http://www.balticseatastaskforce.lt/>.

5. Закључна разматрања

Имајући у виду специфичности појавних облика еколошког криминалитета, као и карактеристике извршилаца кривичних дела против животне средине, у пракси се наметнула потреба за специјализацијом надлежних и то првенствено правосудних, али и полицијских и других органа који се појављују у кривичном поступку и у вези са њим за кривична дела против животне средине. Та специјализација надлежних правосудних и полицијских органа подразумева стицање додатних, посебних знања али и вештина из области права животне средине која се најбоље стичу кроз организоване обуке (курсева), размену искустава са тужиоцима из других држава који имају искуство у томе, праћење релевантних прописа, као и научне и стручне литературе из ове области. С обзиром да се кривична дела против животне средине не појављују као чест појавни облик криминалитета у пракси, не постоји потреба да специјализацијом свих тужилаца у Србији, већ само једног одабраног броја који би, поред свог основног посла, били задужени за ову проблематику. На овај начин би се несумњиво дао допринос квалитетнијој кривичноправној заштити животне средине не само на националном већ и на међународном нивоу, посебно када је у питању пружање међународне правне помоћи у кривичним стварима у вези са овим кривичним делима. Иако не постоје међународни стандарди када је ово у питању, из упоредног законодавства може се уочити тренд специјализације тужилачких, судских и полицијских органа (посебно тамо где раде у тимовима). И када су у питању судије поротници, који суде у већима у првостепеном поступку код нас, који одлучују и о правним и о чињеничним питањима, требало би их бирати узимајући о обзир њихову заинтересованост за ову проблематику, као и евентуално искуство у вези са заштитом и унапређењем животне средине, јер би такве судије поротници узимали активнију улогу у самим поступцима, чиме би се и на овај специфичан начин обезбедило компетентно учествовање грађана у доношењу одлука у кривичном поступку које се одnose на кривичноправну заштиту животне средине.

*Tatjana Lukić, Ph.D., Associate Professor
Faculty of Law Novi Sad*

*Milana Pisarić, Assistant
Faculty of Law Novi Sad*

Specialization of Judicial and Other Authorities in the Fight Against Environmental Crime

Abstract

The detection, investigation and prosecution of crimes against the environment has its specificity compared to other forms of crime, because of the nature of these crimes, the manner of execution (*modus operandi*) and the characteristics of their perpetrators. Although there is no objective need for modification of the rules of criminal procedure with regard to these offenses, there is an obvious need for a specialized body of the procedure (prosecutors, judges and authorized officers of the internal affairs). This is due the fact that only specific additional, specialized knowledge about the environmental issues, which is usually multidisciplinary, can provide high-quality, professional and competent research and detection of crimes against the environment. In this paper, the authors deal with the problems of specialization of judicial and other authorities in connection with criminal proceedings for offenses against the environment, of reasonableness and necessity, given the current situation in domestic practice, as well as some comparative solutions and experiences.

Key words: environment, judiciary, police, prosecution, courts, prosecution, criminal act.

